

προηγούμενο άρθρο μας. Σε λίγο καιρό έφυγε ο κ. Βενιζέλος από δω, έμεις όμως έμείναμε με χαλασμένους όλους τους ήθικους παράγοντες της Πολιτείας, χωρίς κατεύθυνση, με ένα άοριστο και αμφίβολο καθεστώς και χωρίς καμιάν έλπίδα αλλαγής του. Το μόνο απόκτημά μας ήταν η συναίσθηση της πλάνης μας να δίνουμε πίστη στις αισιδοξίες του κ. Βενιζέλου και το ξέφτισμα και της τελευταίας μας έλπίδας.

Θα πήτε τώρα, τί άλλο μπορούσε να κάνει ο κ. Βενιζέλος; Να τα βάλει με τις Δυνάμεις; Όχι βέβαια (*). Να μή τις πιστέψει όμως έτσι απόλυτα. Ή αν άργότερα έδυσπίστησε, να μή μάς περιπαίξει έμας. Αντι να γράφει αισιδοξία άρθρα στο αυθεντικό τότε όργανό του τον «Κήρυκα», ώφειλε με ύπαινιγμούς να μάς δείξει ότι δεν πάμε καλά, ότι τα πράματα είναι σκούρα, ότι πρέπει να όπλιστούμε με τη μεγαλύτερη ύπομονή και έγκαρτέρηση και να μάς προετοιμάζει εν ανάγκη και στην ύποχώρηση ακόμα προς το άρμωστειακό ή κάτι ανάλογο καθεστώς. Τίποτα όμως από αυτά. Έπελαγοδρομήσαμε με αυτόνε τιμονιέρη σε άνοιχτά και τώρα ούτε φανάρι βλέπουμε πουθενά ούτε να ποδίσουμε μπορούμε.

Άλλά ο κ. Γρανίτσας μάς πληροφορεί ότι το κρητικό ζήτημα έπηρε και στροφές στην έπιτυχία. Χωρίς να έπαγγελλόμαστε το διπλωμάτη μπορούμε να τονέ βεβαιώσουμε με έλη την πεποίθησή μας πως το ζήτημά μας δεν έσημείωσε καμιά σοβαρή εύνοική τροπή, άφóτου μάλιστα έλύθησαν τα δυο άλλα ζητήματα, το βουρνιακό και το βουλγαρικό. Μιάν άοριστη ύπόσχεση μάς είχαν δώσει ότι αν καθήσουμε ήσυχα, θα έξετάσουν «μετ' εύμενείας» το ζήτημα, εν πάση όμως περιπτώσει το περιστατικό της σημαίας έπρεπε να άποκαλύψει την πλάνη όλων εκείνων που αισιδοξούσαν.

Άλλοι λοιπόν πρέπει να ζητηθεί ο λόγος της τέτοιας σταθερής πολιτικής του κ. Βενιζέλου. Έταν ή ακλόνητη πίστη του πως το κρητικό ζήτημα, είναι ζήτημα καθαρά έλληνοτουρκικό. Οι Δυνάμεις μάς παραστέκουν μόνο κ' έχουν τις λαμπρότερες διαθέσεις για τις έθνικιστικές μας βλέψεις. Έχουν όμως και σπουδαία συμφέροντα και με την Τουρκία και γι' αυτό δεν μπορούν να τη δυσαρεστήσουν. Άφου τη θέλει ή Ελλάδα, ως κοπιάσει με το καλό να την πάρει.

Αυτά έπίστευε τότε. Κι άφου οι Προστάτες δεν έχουν κανένα ύστερόδουλο σκοπό, γιατί να μην ύπακούουμε στις έντολές τους, γιατί να θέλουμε να τις δυσαρεστούμε με κίνδυνο να χάσουμε την πολύτιμη εύνοια; Μας λένε να κατεβεί ή σημαία. Να την κατεβάσουμε. Και ναμαστε φρόνιμοι ώσóτου το έλεύθερο κράτος θα μπορέσει είτε διπλωματικώς είτε πολεμικώς να λύσει με την όθωμανική άυτοκρατορία το ζήτημα.

Μόνο άμα έφυγε από δω, ίσως όταν πήγε στην Ίταλία, ίσως άργότερα ανακάλυψε την πλάνη του.

(*) Το ξαναλέω, το ζήτημα της σημαίας από ένα όχι τόσο διπλωμάτη, αλλά πολεμικό άρχηγό μπορούσε να σπρωχθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να το ένοήσουν οι Ευρωπαίοι ότι οι Κρητικοί δεν εκήρυξαν την Ένωση για να παίξουν.

Τί να γίνει όμως; Τα πράματα τώρα τραβούνε τον τυφλό τους όδρομο κι ο κ. Βενιζέλος εξακολουθεί να μην έχει κανένα σχέδιο για τη λύση του κρητικού ζητήματος. Το μόνο που έμαθε είναι να δυσπιστεί στην απόλυτη εύμένεια των Προστατών. Δυστυχώς είναι πια πολύ άργά.

(Στ' άλλο φύλλο τελώνει) ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΥΛΑΚΗΣ

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΠΟΙΪΑ ΤΟΥ ΔΙΓΕΝΗ ΑΚΡΙΤΑ

Σ' ένα από τα τελευταία φύλλα του γνωστού περιοδικού της Φλωρεντίας «Atene e Roma», δημοσιεύτηκε αξιόλογη μελέτη με την παραπάνου έπιγραφή, γραμμένη από το σοφό καθηγητή κ. Π. Παβολίνη. Περίληψη του άρθρου δημοσιεύουμε σήμερα για τους αναγνώστες του «Νουμά».

Κατά τα μέσα του δέκατου αιώνα ήρθε με μεγάλη φήμη στην Καππαδοκία και στη χώρα του Έφράτη ένας πολεμιστής Βασίλειος άρχηγός του στρατού για την υπεράσπιση των συνόρων. Έπωνομάστηκε Δι-γενής ή διγενής γιατί έίτανε γιός μιας Έλληνίδας και ένός Σύριου.

Την έφοδο των Σαρακηνών, τις έπιδρομές των Άπελατών αντιμετώπιζε με τη φοβερή του δύναμη που ο μύθος την άνύψωσε φορτώνοντάς του και κατορθώματα άλλων ήρώων. Έτσι ο μύθος άπλώνεται σε μια πλούσια άνθηση άσμάτων που έφτασαν ίσαμε μάς και ξαπλώθηκαν «άπό τα τελευταία όρια της Καππαδοκίας ως τα Έφτάνησα και στη Μακεδονία, και από τη δυτική όχτη του Έξξεινου ως την Κρήτη και την Κύπρο», όπως γράφει ο Πολίτης. Το πως ο τύπος του Διγενή Άκριτα έίτανε τον 11ον αιώνα δημοτικός μάς το δείχνει ο Πτωχοπρόδρομος και πριν ακόμα άπ' αυτόν ο Ψελλός που άναφέρει τον Άντρονίκο για πάππο του Διγενή και για πρόγονο του βασιλιά Κωσταντίνου Δούκα.

Άλλά το ποίημα που έξυμνούσε τα κατορθώματα γλήγορα λησμονήθηκε· μόνο κάποιο χερόγραφο σώθηκε στον καιρό του Μεσαίωνα και στους νέους χρόνους.

Άπό το 1875 ίσαμε σήμερα πέντε φανερωθήκανε. Καθένα τους έχει τόσο διαφορετική σύνταξη που αν θελήση κανείς να μελετήσει και να φτάση στην κοινή πηγή τους θα βρεθί σε δύσκολη και άδιέξοδη θέση. Πρώτο βγήκε το χερόγραφο της Τραπεζούντας σε γλώσσα μισοδημοτική και μισοκαθαρεύουσα που δημοσιεύτηκε το 1875 από το Σάθα και το Legrand δίχως άρχη και τέλος σε 3182 στίχους ένω έπρεπε να έχη περισσότερους από 4000. Ένα

δεύτερο χειρόγραφο του 17ου αιώνα πήρε και δημοσίεψε ο Λάμπρος σε 3094 στίχους με αρκετή διαφορά από τα άλλα και με λιγότερη σπουδαιότητα. Το τρίτο χειρόγραφο της Αντρού, του 16ου αιώνα, δημοσίεψε ο Μηλιαράκης σε 4778 στίχους και είναι το πλησιέστερο στο χειρόγραφο της Τραπεζούντας. Η διαφορά πώς είναι γραμμένο σε γλώσσα τέλεια δημοτική. Η καλή έκδοση του αρχαιότερου όλων χειρόγραφου του Grottaferrata του 14ου αιώνα σε 3749 στίχους έγινε από το Legrand. Το γνωστότερο είναι του Escorial του 16ου ή του 15ου αιώνα που γι' αυτό κάποτες μίλησε ο Κρουμπάχερ.

Και στα πέντε χειρόγραφα ξετυλίγεται η ίδια υπόθεση με μικρές μόνο διαφορές. Στα παρακάτω έχουμε υπόψη μας την έκδοση του Μηλιαράκη.

Ο Σύριος βασιλιάς Άρων αφού έγινε χριστιανός με το όνομα Αντρόνικος και πρόγονος του Δούκα, πέρνει γυναίκα τη χριστιανή πριγκήπισσα Άνα. Από το γάμο αυτόνε γεννήθηκαν πέντε γιοί και μια κόρη, η Ειρήνη. Εξδοποιημένοι γονείς κι αδέρφια από ένα μάντη που προφήτεψε για την αγαπημένη τους κόρη θλιβερές αγάπες και απαγωγές, την κρατούν κλεισμένη σε απόρρητα παλάτια. Ο Έρωτας όμως σε όνειρο την πληγώνει με τα βέλη του.

Μια μέρα που βγήκε να ξεσκάσει με την άδεια της μητέρας και στην απουσία του πατέρα, αρπάσσεται από τον έμιρη της Συρίας Μουσούρ. Τ' αδέρφια της που μάθανε την άρπαγή, τον κινήσανε να πάρουν πίσω την Ειρήνη τους. Παύει η καταδίωξη με τη δήλωση του Μουσούρ πως απαρνιέται το μωαμεθανισμό για να πάρη την αγαπημένη του και μεγαλόπρεπα γιορτάζονται οι γάμοι τους. Γιός τους ο Βασίλειος, διάσημος ύστερα ως Διγενής Ακρίτας.

Η μητέρα όμως του Έμιρη ανήσυχη και λυπημένη, φοβερίζει να τον καταραστή, α δε γυρίση σ' αυτή, στην πίστη του και στους ύπηκούς του. Πόλεμος σηκώνεται στην καρδιά του Έμιρη από τη μια η αγάπη της γυναίκας και του γιού, από την άλλη η αγάπη της μητέρας. Νικά η πρώτη. Φεύγει για λίγο ο Μουσούρ στη Συρία και με τέτοια ευγλωττία και ζέση μίλησε για τη νέα του θρησκεία, που καταφέρνει τη μητέρα και τους συγγενείς του να βαπτιστούνε στη νέα του πατρίδα.

Μέρα τη μέρα ο Διγενής μεγάλωνε σε δύναμη και όμορφια. Τρία χρόνια σπούδασε τα γράμματα. Πρώτος στα όπλα, στο κοντάρι, στο ξίφος και στο ρόπαλο. Στα πρώτα κυνήγια με τον πατέρα του σκοτώνει αρκούδες, λιοντάρια, λάφια και κέρδιζε τις πρώτες νίκες ενάντια στους Απελάτες.

Ακολουθώντας το παράδειγμα του πατέρα του αρπάξε την πριγκήπισσα Εύδοκία. Νικώντας τους διώχτες του μαλάκωσε τον πατέρα της και κάμανε τους γάμους τους. Η νεαρή γυναίκα πάντα της τον ακολουθούσε σε όλες τις πολεμικές επιχειρήσεις. Σε μια απ' αυτές ο ήρωας κάνει την πρώτη άπιστία μαγεμένος από τα χάδια μιας κόρης που έσωσε.

Ακολουθούνε τα θρυμμάσια κατορθώματα: σκοτώνει τον τρικέφαλο δράκοντα και το φοβερό λιοντάρι· αγωνίζεται και νικά τους κακοποιούς που γύρευαν να κλέψουν τη γυναίκα του και έπειτα νικά τη σύμμαχό τους αμαζόνα Μαξιμό. Νικώντας την όμως στα όπλα νικήθηκε από την όμορφιά της και κάνει δεύτερη άπιστία. Χτίζει στις όχτες του Έφρατη παλάτι ξακουστό με κήπο πλούσιο σε άνθια και καρπούς. Θρήνησε για πολύ ο Διγενής σαν πέθανε ο πατέρας του και πάνδημη έκφορα έκαμε στο νεκρό. Το ίδιο στη μητέρα του.

Η θλίψη του χάνοντας τους αγαπημένους του και η έλλειψη διάδοχου ταράξανε την εύτυχία της λαμπρής βασιλείας του, όσο που ο θάνατος έρχεται και νικά τον ανίκητον ήρωα. Την ίδια στιγμή η πίστη του Εύδοκία ξεψυχά από τη λύπη της σιμά στον αγαπημένο της.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

Π. ΠΑΒΟΛΙΝΗΣ

Ο,ΤΙ ΜΑΣ ΕΛΕΙΠΕ

Μαζεύτηκαν καμπόσοι πατεράδες
Κ' έφτιασαν ένα σύλλογο κι αυτοί·
Τόν είπαν «Άμυνα κοινωνική».
Σκοπός: οι κόρες να γινούν μαμάδες,

Και οι μαμάδες πάλι πεθεράδες,
Και όλες κάθε χρόνο και παιδί.
Έτσι μονάχα θα σωθεί η φυλή, —
Και θα μπαλώνουνται και οι παπάδες.

Άλήθεια από το Σύλλογο αυτό
Γλυκοχαράζει πάλιν η έλπίδα
Να δούμε δοξασμένη την πατρίδα: —
'Η «Άμυνα» θα κόβει από δώ,
Τα «Πάτρια» θα ράβουν πάρα κάτω,
Και το ραφτάδικο της Δόξας να το! —

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ